

Alþingi
nefndarsvid@althingi.is
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík 18. maí 2018

Málefni: Umsögn um tillögu til þingsályktunar um fjármálaáætlun fyrir árin 2019 – 2023
Vísað er til tölvupósts frá fjárlaganefnd dags. 9. maí 2018 sl. þar sem Samtökum fyrirtækja í velferðarþjónustu (hér eftir nefnt „SFV“) er gefinn kostur á að veita umsögn um tillögu til þingsályktunar um fjármálaáætlun 2019 – 2023.

Fyrir Alþingi liggur tillaga til þingsályktunar um fjármálaáætlun fyrir árin 2019 – 2023, í samræmi við lög um opinber fjármál nr. 123/2015. Umfjöllun SFV einskorðast við fjármálaáætlunina eins og hún snýr að málefnasviði nr. 25, Hjúkrunar – og endurhæfingarrými og málefnasviði nr. 32, Lýðheilsa og stjórnsýsla velferðarmála. Þá er umfjöllunin um málefnasvið nr. 25 tvískipt í samræmi við framsetningu kaflans í fjármálaáætluninni, annars vegar umfjöllun um hjúkrunar – og dvalarrými og hins vegar um endurhæfingarþjónustu. Umfjöllun um málefnasvið nr. 32 snýr einungis að þeim hluta sviðsins er snýr að lýðheilsu, forvörnum og eftirliti.

SFV fagna mörgu því sem fram kemur í fjármálaáætluninni, en telja þó rétt að gera eftirfarandi athugasemdir.

I. Málefnasvið nr. 25 - Hjúkrunar og dvalarrými

a. *Starfsemi og helstu áskoranir*

Lýsing á starfsemi og helstu áskorunum varðandi þjónustu fyrir aldraða er að mörgu leyti í samræmi við afstöðu samtakanna. Tekið er undir þá stefnu að fólk sé stutt til sjálfstæðrar búsetu á eigin heimili með greiðum aðgangi að dagdvalar- og endurhæfingarrýmum sem og tímabundinni dvöl í hvíldarrýmum á hjúkrunarheimilum. Jafnframt að þörf sé á að fjölga fjölbreyttum stuðningsúrræðum fyrir einstaklinga sem búa heima og sjá til þess að þjónusta í hjúkrunar- og dvalarrýmum standi til boða þegar hennar er þörf. Einnig er rétt að huga þarf nánar að geðheilbrigðisþjónustu fyrir aldraða og sértækum úrræðum vegna geðsjúkdóma og fíknisjúkdóma aldraða.

Þá taka SFV undir það að eðlilegt sé að gæta jafnræðis milli rekstraraðila hjúkrunar -, dvalar – og dagdvalarrýma með þeim hætti að öll slík rými falli undir rammasamninga Sjúkratrygginga Íslands, hver svo sem rekstraraðili rýmanna er. Skýrir þjónustusamningar sem kveða á um þá þjónustu sem veita á í slíkum rýmum, gegn eðlilegu gjaldi fyrir þá þjónustu, er nauðsynlegur liður í markvissri fjármögnun heilbrigðisþjónustunnar.

Þá er einnig tekið undir mikilvægi þess að skýra línur og útrýma gráum svæðum í þjónustunni og leggja áherslu á betri samþættingu hennar gagnvart hinum aldraða. SFV telja ennfremur rétt að benda á að mönnun heilbrigðisþjónustunnar er í dag og verður áfram

ein af stærstu áskorunum á málefnasviðinu. Víðast hvar er skortur á fagmenntuðu starfsfólki, bæði þar sem fjármagn fæst ekki til að bæta við slíka mönnun en einnig þá gengur erfiðlega hjá mörgum að manna í þær stöður sem þegar hafa verið fjármagnaðar, sem leiðir til meira álags og yfirvinnu hjá þeim starfsmönnum sem fyrir eru. Áriðandi er að þessi áskorun sé tekin alvarlega og að brugðist verði við henni með markvissum hætti.

b. Markmið og aðgerðir

SFV taka undir þau markmið sem sett eru fram í fjármálaáætluninni. Sérstaklega er því fagnað að auka eigi hjúkrunarrými og dagdvalarrými á næstu fimm árum. Þá er því fagnað að útbúa eigi sérstakt úrræði fyrir aldraða með geðheilbrigðisvanda og fíknisjúkdóma.

c. Fjármögnun

SFV hafa miklar áhyggjur af því að í fjármálaáætluninni sé ekki sé verið að tryggja rekstrargrundvöll þeirra hjúkrunarrýma og dagdvalarrýma sem þegar eru í rekstri, sem og rekstrargrundvöll nýrra rýma, með fullnægjandi hætti.

Tekið skal fram að eins og svo oft áður er framsetning málefnasviðsins ekki nægilega sundurgreind til að hægt sé að staðhæfa um þetta, þar sem ekki er hægt að sjá út úr áætluninni nákvæmlega hversu mörg rými og þá hvers konar rými liggja að baki málefnasviði nr. 25 (hversu mörg hjúkrunarrými, sérrými, dvalarrými eða dagdvalarrými).

Með hliðsjón af meðal rekstrarkostnaði hjúkrunarrýmis skv. gildandi gjaldskrá Sjúkratrygginga Íslands fyrir árið 2018 virðist þó sem hækkun rekstrargrunns frá árinu 2018 til ársins 2023 dugi ekki fyrir nýjum rýmum eins og nú verður nánar rökstutt:

- 1) Gert er ráð fyrir að hjúkrunarrýmum fjölgi um 562 rými frá árinu 2017 til ársins 2023 (sjá bls. 333 í fjármálaáætluninni). Á sama tíma breytist rekstrargrunnur útgjaldarammans úr 46.944 millj.kr. í 53.382 millj.kr., og hækkar þannig um 6.438 millj. kr.

Rekstur meðalhjúkrunarrýmis (með RAI – stuðulinn 1,13) kostar á ársgrundvelli um kr. 11.773.217¹. Rekstur 562 slíkra rýma yrði þá um 6.617 millj.kr. á ári. **Það virðist því vanta tæplega 200 millj.kr. til að standa undir fjölguninni, þó svo auknu rekstrarfé alls málefnasviðs nr. 25 (skv. áætluninni) væri að öllu leyti og alfarið ráðstafað í rekstrarfé vegna nýrra hjúkrunarrýma.**

Þá á t.d. alveg eftir að taka tillit til aukins rekstrarkostnaðar vegna dagdvalarrýma sem á einnig að fjölga á tímabilinu.

- 2) Rekstrargrunnur ársins 2018 vegna hjúkrunar – og endurhæfingarrýma er skakkur. Eins og fram kom í erindi SFV til fjárlaganefndar dags. 20. desember sl. vegna fjárlaga ársins 2018 þá vantar umtalsverða fjármuni til að leiðrétta þann rekstrargrunn með tilliti til eðlilegra verðlags – og launahækkanna, nýrra opinberra krafna, aukinnar hjúkrunarþyngdar og óréttmætrar aðhaldskröfu. Í stjórnarsáttmála ríkisstjórnar segir að nauðsynlegt sé að huga að rekstrargrunni hjúkrunarheimila. Það virðist hafa gleymst í þessari áætlun. **Bæta þarf inn fjármunum til styrkingar á rekstrargrunni hjúkrunarheimila.**

¹ M.v. gildandi einingarverð skv. rammamningi SÍ fyrir þjónustu hjúkrunarheimila.

- 3) Samkvæmt rammasamningi Sjúkratrygginga Íslands vegna þjónustu hjúkrunarheimila er gert ráð fyrir að greiðslur til hjúkrunarheimila taki mið af svonefndum RUG – stuðli heimilisins. Sá stuðull á að endurspegla hjúkrunarþyngd heimilismanna hjúkrunarheimila. Í samningnum er gert ráð fyrir að greiðslur fyrir hjúkrunarþjónustu samkvæmt samningnum geti hækkað um allt að 2% á hverju ári vegna aukinnar hjúkrunarþyngdar. Ekki er að sjá að þetta svigrúm sé til staðar í rammanum, ef tekið er tillit til allra þeirra fjölda nýrra rýma sem á að taka í notkun á tímabilinu.
- 4) Samningaviðræður SÍ, SFV og Sambands íslenskra sveitarfélaga um gerð rammasamnings fyrir þjónustu í dagdvalarrýmum eru nýhafnar. Samkvæmt kostnaðargreiningu þriðja aðila (ráðgjafarfyrtækisins Nolta) á núgildandi kröfum og drögum að kröfulýsingu fyrir þjónustuna vantar um 30% upp á að núverandi greiðslur dugi fyrir þeim kröfum sem gera á til þjónustunnar. Erfitt er að sjá að samningar muni nást um rekstur dagdvalarrýma ef ekki kemur til aukning á fjárveitingu vegna þjónustunnar.
- 5) Þá er umhugsunarvert að horfa til þess hvernig umrætt málefnasvið nr. 25 er almennt að hækka í fjármálaáætluninni, með hliðsjón af hækkunum annarra sambærilegra málefnasviða innan heilbrigðisþjónustunnar. Ef hækkunin á málefnasviði nr. 25 væri í samræmi við hækkanir umræddra sviða, ættu heildarútgjöld málefnasviðs nr. 25 að vera um milljarði hærri árið 2023 en gert er ráð fyrir (ef hækkunin á málefnasviðinu yrði 12,9% í stað 10,4% hækkunar), sjá bls. 5 í fjármálaáætluninni:

	2019	2020	2021	2022	2023	Breyting 2019 til 2023
23 Sjúkrahúsþjónusta	98.127	103.589	110.311	109.150	109.953	12,1%
24 Heilbrigðisþjónusta utan sjúkrahúsa	50.671	51.968	53.777	56.028	58.263	15,0%
25 Hjúkrunar- og endurhæfingarþjónusta	48.369	50.890	52.983	53.035	53.382	10,4%
28 Málefni aldraðra	78.531	80.881	83.301	85.793	88.361	12,5%

Erfitt er að sjá að nokkur rök séu fyrir því að hjúkrunar – og endurhæfingarþjónustan sé látin sitja svona eftir. Sérstaklega þegar horft er til þess að raunlækkun varð á rekstrargrunni þess málefnasviðs á milli áranna 2017 og 2018 samkvæmt fjárlögum, öfugt við önnur ofangreind svið.

SFV krefjast þess að fjármögnun ofangreindrar áætlunar verði endurskoðuð. Styrkja þarf rekstrargrundvöll ofangreindra úrræða og fjármagna að fullu þau nýju rými sem ætlunin er að setja á laggirnar.

II. Málefнасvið nr. 25 - Endurhæfingarþjónusta

Í fjármálaáætluninni er ekkert minnst á starfsemi SÁÁ eða áætlanir stjórnvalda varðandi meðferðarúrræði vegna fíknisjúkdóma.

Enginn samningur er í gildi milli Sjúkratrygginga Íslands og SÁÁ um þjónustuna sem þar er veitt. Framlöggin til þeirrar starfsemi hafa verið skert umtalsvert undanfarin 10 ár, eða um u.þ.b. 30 %. Það vantar um 275 milljónir króna upp á að framlög ríkisins til SÁÁ standi undir þeirri þjónustu sem gerð var krafa um í fyrri samningum ríkisins. Hefur þá ekki verið tekið tillit til nýrra krafna um aðbúnað og tækni sem komið hafa fram á seinni árum. **SFV krefjast þess að bætt verði úr þessu í meðförum þingsins.**

III. Málefнасvið nr. 32 – Lýðheilsa, forvarnir og eftirlit

Í fjármálaáætluninni koma fram mörg göfug markmið í tengslum við málefнасvið nr. 32. Má þar nefna m.a. að dregið verði úr áfengis og tókaksneyslu, sem og að skimað verði fyrir krabbameini í ristli og endaparmi. SFV fagna þessum markmiðum og telja að þau verði samfélaginu öllu til hagsbóta.

Samtökin óttast þó að aukning fjárveitinga á umræddu sviði sé engan veginn í takt við þau metnaðarfullu markmið sem sett eru og að óljóst sé hvernig þeim verður náð með þeirri fjárveitingu sem sett er í málefнасviðið.

Ennfremur vilja samtökin benda á að a.m.k. hluti þessa málefнасviðs hefur verið vanfjármagnaður. Má sem dæmi nefna að fjárveitingar til Krabbameinsfélagsins, sem falla undir þetta málefнасvið, hafa minnkað sem nemur um 18% frá árinu 2016. Sú skerðing á sér stað á sama tíma og laun og annar kostnaður hefur hækkað verulega. Kröfur hins opinbera hafa ennfremur aukist á þessu tímabili, bæði í gegnum kröfufylsingar fyrir þjónustuna sem og með setningu laga og reglugerða. Má því segja að halli sé í dag á þeim verkefnum sem sinnt er fyrir ríkið undir þessu málefнасviði og mun sá halli aðeins aukast ef forsendur um framlög til þessara verkefna verða óbreyttar í framlagðri fjármálaáætlun. **Er gerð sú krafa að fjármögnun þessa verkefna verði endurskoðuð og tryggt að greiðslur standi undir þeim kröfum sem gerðar eru til þjónustunnar og þeim markmiðum sem sett eru fram í fjármálaáætluninni.**

Þá telja SFV rétt að benda á það að undir málefнасviði nr. 32 er einnig liður sem heitir stjórnsýsla velferðarmála. Ein af helstu áskorunum þess liðs samkvæmt fjármálaáætluninni er m.a. innleiðing nýrrar persónuverndarlöggjafar innan velferðarráðuneytisins og stofnana þess. Komið er inn á nýja persónuverndarlöggjöf á fleiri stöðum í fjármálaáætluninni, á málefнасviðum er snúa að rekstri ráðuneyta og ríkisstofnana. Hvergi er hins vegar að sjá að í fjármálaáætluninni sé gert ráð fyrir greiðslum vegna þess kostnaðar sem falla mun á þá rekstraraðila sem eru að sinna heilbrigðisþjónustu fyrir ríkið. Slíkir þjónustuveitendur hafa með höndum viðkvæmar persónuupplýsingar og þurfa að uppfylla umfangsmiklar og kostnaðarsamar kröfur sem fylgja nýrri löggjöf, alveg eins og ríkisstofnanir. Tekið skal fram að Samband íslenskra sveitarfélaga telur að kostnaður sveitarfélaga á Íslandi við innleiðingu nýrrar löggjafar verði hátt í einn milljarður króna. Til viðbótar kostnaði við innleiðinguna komi svo fastur, árlegur rekstrarkostnaður. **Gera þarf ráð fyrir fjármagni til að öllum þjónustuveitendum heilbrigðisþjónustu, hvort sem þeir eru ríkisstofnanir eða ekki, sé**

kleift að uppfylla kröfur nýrrar persónuverndarlöggjafar sem ríkið hefur ákveðið að innleiða.

IV. Samantekt

Yfirfara þarf fjármögnun fjármálaætlunarinnar á málefnasviði nr. 25 í heild sinni og málefnasviði nr. 32 hvað varðar lýðheilsu, forvarnir og eftirlit. Veita þarf auknum fjármunum í styrkingu þess rekstrar sem þegar fellur undir málefnasviðin, auk þess sem endurskoða þarf fjármögnun nýrra markmiða og aðgerða sem þar eru lögð fram. Þá þarf að gera ráð fyrir kostnaði hjá öllum þjónustuveitendum í heilbrigðisþjónustu vegna innleiðingar nýrrar persónuverndarlöggjafar.

Fulltrúar SFV eru reiðubúnir að mæta á fund fjárlaganefndar til að ræða ofangreind atriði betur.

Virðingarfyllst,
f.h. Samtaka fyrirtækja í velferðarþjónustu

Eybjörg Hauksd.
Eybjörg Hauksdóttir framkv.stj.

Fylgiskjöl:

Erindi SFV til fjárlaganefndar dags. 20. desember 2017.